

ZVON

Lepoznanski list.

Leto I.

Na Dunaji 15. decembra 1870.

List 24.

V solzni dolini.

7. Ujétnik.

Roké ste zvezáli mi, ker sem sam,
Od vas mi vse je terpéti;
Oéij pa si vam zavezáti ne dam,
Z odpertimi hočem umréti!

Da gledam, kakó iz požgane vasí,
— Divjánja vašega priče —
Dim proti nebu se čern valí,
Na vás maščevánje klíče.

Otroka braněč, nedolžno hčér,
Ubil sem sírovega vraga;
Zató bom vstreljen, ko divja zvér;
Nobéna mi moč ne pomaga!

Le nega sem! — Vest sam ta gréh
V trenóti mi zadnjem očíta,
Da vas podavíti ne morem vseh!
Ti divja derhál sílovíta!

Ko gladni yolkóvi v naš mírni kraj
Iz svojih gozdóv ste prihrúli;
Prej cvetni raj — puščava je zdaj,
Kar stalo je, vse ste razsúli! —

Da meni smert prisodíla se je,
Naj bo — da-si bez pregréhe;
A s čim vsa vás pregréšila se je,
Da ste zažgáli ji stréhe?

Kaj sólze vam so vdóv in otrók,
Ki nag jim živót le otét je?
Po svetu naj prosijo kruha okróg,
Gozd divji jim bodi zavetje! —

Ne kléči, žena! v práhu pred njim,
Ris ne poslušá jokánja;
Moj sin! ne zábi, kaj zdaj terpim,
Ko pride dan maščevánja!

Kaj čakate še? — Ti mladi voják!
Kaj puška ti v roki se trese?
Ti sam med njimi níjsi divják,
Oglašá v tebi sercé se!

Na ravnost mi mérite v persí, v sercé;
Ne bo mi okó trepetálo!
O žena! ne morem ti dati roké —
Streljájte mi dobro! — Hválo! —

8. Boj.

,Tovariši! Stójmo terdno, kot skala,
 Če tudi krogle, ko toča gosté,
 Krog gláv nam zvižgáje leté,
 Če tudi nas četa je mala,
 Ne bode sem gori sovrága!
 Ljut boj po ravníni pod nami divjá;
 Doklér tu trobojna zastava vihrá,
 Naš dan je, naša je zmaga!
 Tri že smo odbili naskoke,
 Pogumne so persi nam, číle róke.'

,V četerto se gori drevé;
 Okolo zastave, možjé!
 — Urá! — „Ta bila je záme!
 Tovariš! smert zdaj zdaj me objame, —
 Kar najdeš tu notri, izróči njéj;
 Sirota naj me ne čaka!
 Da pasti si videl me, ji povéj,
 V kervavem boji — junaká!“ —

,Vzemíta, tja v óno kapélo
 Nesíta ga dva,
 Naj pókoj imá;
 Potém pa spet na kervavo delo!

— „Prišla mi svinčéna je rešenica,
 Sam tú ležim! — Oj ti cvetca,
 Ki bela poleg moje gláve
 Poganjaš iz zemlje kervave!
 Ti bodi mi v smerti — družíca!“ —

,Tovariš v serce zadéti,
 Vžívljenja svojega cveti!
 Če pridem srečno nazáj,
 Komú poročím naj in káj,
 Nevesti, sestri, očetu?“ —
 — „Po meni ne bó se vprašálo;
 Tovariš, hvalo!
 Jaz nemam nikogar na svetu!“ —

9. Po boji.

Luna bleða
 Z neba gleda
 Na poljé s kervjó políto,
 S truplí mertvími pokrito.
 Strašno pólje, strašna njíva,
 Káko seme tebe kríva!
 Grozna setev!
 Kaka žetev,
 Kak iz tebe príde plod? —
 Oj ti zaslepljéni rod!
 Nema svet gorjá tí dosti,
 Da v nesrečni ga slepósti
 Mnóžiš si brez konca sam? —
 Káko naj imé tí dam? —

O, da vsaj bi tího bilo! —
 Kaj tam klíče tako mílo:
 „O moj bog!“ — „Kakó to bóde!“ —
 „Pomagájte!“ — „Kápljo vóde!“ —
 Zdíhujočih v smertni síli
 Níkdó se jih ne usmíli!
 Vsaka bílka kapljo nósi,
 Oj nebó! njim tudi rósi,
 Rósi jim na ustne vroče,
 Hládi rane jim pekóče!
 Luna bleða
 Néma gléda,
 Bolečíne, ostre rane,
 Zdih in stok nebá ne gane!

10. Prepozno!

Po polji mertvaškem ob urí pózni
 Kedó tam hodíš, kot senca, temán?
 Ne stráši mertvih pogléd te grózni,

Pogléd ne stráši kervavíh te rán?
 Podoba ženska — okó me ne motí —
 Kaj iščeš po strašnem ponočnem poti?

Nevésta li, žena, sestra uboga?
Lep luna obseva obraz ji bleđ.
Ob trupla spotika se plaha ji noga;
Bog, kmalu jo védi na pravi sled!
Po mlakah kervi človeške gázi,
Po mertvih okó ji, po ranjenih pázi.

Polèg kapélice bele na griči
Zavpije strašné ter se zgruzi na tlá;
Voják tu mlad leží med merličí,
Česár je iskála, tu je našlá!
Izgínila mu li je zadnja gorkota?
Ne čuti mu serca, ni diha, sirota!

Na persi ga stiska, da ga ogreje,
Na lice mu stiska lice gorkó. —
„Prepóžno! Zastónj! Več dih ti ne veje,
Ne verne se več življenje mladó!
Jaz v boj te kervavi nezvesta sem gnala,
Jaz zgodnjo sem smert tí, grešnica, dala!“

Krog vráta poklada si róke njegove —
Zastónj! Brez čuta mu róke visé!
Gór zarja mlada zlatí verhóve,
Spokórnici sterto mirúje sercé,
Kesánje z življenjem nesrečnici míne;
Za njim je odšlá iz — solzne doline!

Boris Mirán.

K i t a.

I.

Kamila. (Pred ogledalom, napravljati jo) Silvija in Ana.

Silvija. Povéj tí, Ana, ali nij res vsa drugačna gospa? Ves drug obraz ima!

Ana. Pa kak obrazek! Kakor angeljček; vsak moški se mora zaljubiti vanj.

Kamila. Mólči!

Ana. Če je pa res! (Med sledečim pogovorom odide, delo končavši).

Silvija. Ali to je bilo pa tudi delo, predno sem jo pregovorila, da se vendar napravi, kakor druge! Kite se je bala, kakor gada v láse. Ti imaš tudi svojo termico, veš! A tu je vse zastónj. To ne gre, da bi človek hotel sam pametnejši biti, nego ves svet. To je baš največja prevzetnost, ako se človek hoče tako nositi, kakor nikdo, da ga vse gleda, kakor bi hotel reči vsemu svetu: glejte me, jaz nijsem tak norec, kakor ste vi! Naj reče tvoj mož, kar hoče; naj zabavlja nam ženskim, kolikor mu drago, da smo kakor ovce: ako perva poskoči, da-si nij bilo treba, ker se ji je baš tako zdelo, prizdigne vsaka za njó peté, ko pride do tistega mesta, kakor bi moralo biti. Baš to je naša ponižnost, da se neče nobena odlikovati, — neka demokratična ljubezen do enakosti. —

Kamila. Zdaj pa sama ne veruješ, kar govoriš; pojdi!

Silvija. Veš, to sem brala enkrat v necem feuilletonu; mož po polnem resno govori, in poučúje nas, zakaj se dičimo, česar nijsem res vedela prej. Do tistega časa sem mislila, da se diči in lepotiči vsaka, kolikor katera more, zató, da ne zaostaje za drugimi, ker ne more terpeti, da bi bila katera lepša videti, zató se poprime brez pomisleka vsake novósti, naj bode še tako smešna, mislé: morebiti pa vendar kaj poma-ga, žakaj se pa tá tako nosi?

Kamila. Vse na ravnost govoriš, pa saj svi samí.

Silvija. Tvoj mož, kakor strašan prenapetnež in černogledec vendar časi katero zadene, kakor medved, ki po mušicah maha. A bog ne daj, ko bi to slišal, potem celó ne bode, da bi ga človek prenašal. Smijati se moram, kadar se spomnim tiste primere njegove, da se hitamo ženske v lepotičenji, kakor v morski bitvi ladija ladijo podí, ko se ji dá povelje: „kuriti, da kotel počí!“ Ha, ha, ha!

Kamila. Saj prevečkrat tudi res kotel počí, da tako govorim; žalostno je, koliko cvetóčih družinskih življenj razruši to hitanje, ta nesrečna strast, ki se nam ne očita po krivici.

Silvija. A bá! Sentimentalnost, moralne pridige s takim cvetóčim obrazkom! Pojdi! — Kaj pa možjé? Kake strasti imajo pa oni! Ženska ni misliti ne smé, kam gré časi iménje! Še potezaj se zanje! Veséli morajo biti, da nas imajo, da jih terpimo poleg sebe! Ka morejo biti brez nas? Kaj smo jim mé! Spodobno je torej, da storé kaj za nas. Če se delamo lepé, prijetne, za koga se pa, če ne zanje?

Kamila. Vse to za Alfreda?

Silvija. Za Alfreda! Tudi zanj, dokler bode imel oči zame. Če je pa ženska poleg svojega moža še komu družemu po volji, kaj to škodi? Lepa biti, dopadati, življenje lepšati, to je žensk poklic! Ne primerjajo nas po krivici cveticam, ki nimajo družega namena, nego cvesti in dišati. Kaj izgubi cvetica od svoje čiste lepote, ako jo razgrinja poleg poti, in tako razveseljuje vsacega popotnika?

Kamila. Ko bi te ne poznala, kaj bi si morala misliti? A tako ti dajem govoriti, saj vem, da na zadnje misliš, kakor jaz, da ženska, kadar je omožena, ne sme imeti druge misli, nego moža in otroke.

Silvija. Ne delaj me boljše, nego sem, draga moja! Jaz ne tajim, da mi je vendar sladko, kakor vsaki pravi Evini hčeri razen tebe, videti kerdelo čestiteljev okolo sebe. Nij je kratkočasnejše zabave, nego igrati s takim zaljubljenim mladeničem, če tudi nema časi že veliko lás več na glavi — ti so najhujši — kako zdihuje, oči zvirá ter roko na serce poklada, kakor slab igralec na odri, kadar ne vé, kam bi jo sicer dejal; sukati ga zdaj na desno, zdaj na levo, kakor vertáلكo! Ko moški gospodujejo svétu, zakaj bi jim ne dale časi mé, nad katero se tako radi povzdigujejo, čutiti svoje oblasti? Če jih imamo v svojih sponah, kaj niso mehke, sladke sponse, v katere še preradi vtikajo vratove?

Kamila. Alfred bi vedel kaj govoriti o teh mehkih, sladkih sponah!

Silvija. Oho! Nijsem vedela, da znaš tudi hudobna biti. Kaj ima golobček tudi žolč?

Kamila. Ne zameri, saj veš, da je samo šala. Kaj pa ti? Kjer moreš, zbadaš mojega Leona! A v tem sva vendar različni; verjemi, meni ne pride nikoli misel, da bi želela komu družemu dopasti.

Silvija. Saj me poznaš, da tudi jaz nič napačnega ne mislim; a hvala in laskanje — to ti je vendar sladka glasba ženskim ušesom. Ti, to se vé da, ti sama si brez vse slabosti. A samo čakaj! Videla bodeš sama nocój, ko te vse obsuje, ko te bode vse gledalo, vse se ti laskalo,

veselo, da se enkrat prikažeš svetu v vsej svoji lepoti — saj je pa tudi škoda, da bi taka cvetica na tihem, v germu skrita cvela in dehtela — videla bodeš, samo mólči, da ti ne bode soperno, in če tudi na videz, gotovo ne na dnu serca.

Kamila. O ne govôri tako, ljuba moja! Tako nekako čudno, težko mi je pri serci, kakor bi imela slabo vest, kakor bi ne delala prav. O Leon, vem, ne vidi rad, da grem na ples! —

Silvija. Že zopet! — Kaj sem si prizadejala, da te pregovorim, zdaj se pa že kesaš. Za boga! kam pa pojdeš? Ne zameri, to je prenapeto! Saj te tako nikamor ne pustí vse leto! Sramúj se vendar malo, da te ima tako v strahu!

Kamila. O ne delaj mu krivice! Besede mi nij rekel, naj ne grem; še prigovaljal mi je.

Silvija. Torej?

Kamila. In vendar vem, ker ga poznam, da mu nij ljubo.

Silvija. To je enako, samo druga oblika. Čas je, da mu vendar enkrat svojo voljo pokažeš. Baš za to, ker ne vidi rad, moraš iti; sicer mu ostaneš večno v strahu.

Kamila. Pa — kako sem oblečena! Nij si mi dala mirú; to je skoraj nespodobno! Saj poznaš Leonove misli — še pri poroki nijsem bila taka! Sama sebe se sramujem, ko se vidim v ogledalu!

Silvija. Oj ti štirinajstletna nedolžnost, ki je prišla kar s kmetov! Kako si oblečena? Kako so pa še druge? — Ti si nuna proti njim! Ne bodi tako preprosta, tako otročja! Človek ima križ s tabo! Če te je bog lépo ustvaril, ali je to pregreha? Kaj bi tako skerbno skrivala, s čimur bi se vesela ponašala vsaka druga? Kaj imaš slab namen pri tem?

Kamila. In vendar nij prav. A v tem se nikoli ne sporazumevi. (Pogleda v ogledalo). O ta frizúra! Koliko časa sem se je branila! Ne morem se je privaditi, ves drug obraz imam; tuja se zdim sama sebi. To je nenaravno, reci, kar hočeš; to nij lepo!

Silvija. Lepo, lepo! Lepo je, kar je modérno!

Kamila. To je vsaj odkritoserčno govorjeno.

Silvija. Ka druge morebiti drugače mislijo? Samo govoriti jih je sram, kakor mislijo. Vse tisto navdušenje za klasike, vse ponarejeno! Sofoklej — da, pa Händel na jeziku — Paul de Kock, Offenbach v serci!

Kamila. Presplošno govoriš, ne zameri! Žalostno bi bilo, ko bi bile vse take!

Silvija. Tí — to se ve, da — tí si že tako polovica modrijana; kadar o ženskih govorim, nikoli ne mislim ná te. Tebe je sama modrost, poštenost in solidnost! Bog nas hrani take strašne doveršenosti! Malo slabostij in napak ne škodovalo bi ti res. Ubogi Leon!

Kamila. Le posmehuj se, a jaz ne morem drugače! Nikoli bi ne bila mislila, da mi pride kedaj tuj lás na glavo. Vêš, na zadnje je to vendar laž, steparstvo, dičiti se s tujimi stvarmi, prodajati jih za svoje.

Silvija. Zdaj pa že zopet gospod profesor doktor Leon iz tebe govori.

Kamila. Saj tudi ne tajim, da me je poterdil Leon v prepričanji, v katerem sem izrejena. Kaj pa lepše pristoji možu, nego sovražiti, kakor on sovraži iz serca, in mora sovražiti po vsej svoji naravi, vse, kar je ležnjivega, ponarejenega, na videz obernenega v znanstvu, umetelnosti in življenji? Po pravici terdi, da ta ležnjivost ne ostane samo vnénja, da s časom okuži tudi notranjest in nazadnje prevzame in popači vsega človeka. Ležnjiva lica, ležnjivi lasjé; ležnjiva usta, ležnjivo serce, rad pravi. — Kaj poreče, ko zagleda to kopíco, ta napuh na glavi!

Silvija. O, s tabo je preglavica! Kaj poreče? Tako neumen vendar nij, ne zameri, da bi se vtikal v take stvari. Še lás bi si ne smela napraviti žena, kakor ji je ljubo? To je vendar preveč! Kaj poreče? — Nekaj časa bode gledal, a potem spozna, da tílepo pristoji in zadovoljen bode. Njegovi principi tudi niso tako neomájni, kakor Krim. Kakor je prej neutrudno zabavljaj po vsaki mogoči in nemogoči priliki našim „nematerijalnim“ klobukom, našim „fantastičnim“ krilom in našim „visokopétim kineškim“ čeveljčkom — a zdaj vendar že ogleduje brez jeze in pohujšanja take „pikantne“, „interesantne“ prikazni, kakor jih sam imenuje, — sama sem slišala. Nij tak Katon ne, kakor se dela; pojdi!

Kamila. Tako? — — Meni nij nikoli nič tacega dejal!

Silvija. O ti sveta preprostost! Tebi? Zakaj baš tebi? Ka mora mož vse svoji ženi natvesti, če kje kaj lepega vidi? Tako nespameten nij nobeden. O Kamila, kako slabo poznaš tí moške! A s časom se že izučiš, saj nij še leto, kar si v šoli. — (Na uro pogleda). O! kmalu bode osem in jaz sem še tu, pa imam še toliko opraviti! Glej, da ne prideš prepozno, z bogom! (Odide.)

II.

Kamila. (Sama, po sobi hodi zamišljena.) E, to so same besede! Toda, to je pa gotovo, moške bolje pozna, nego jaz, to iz vsega vidim. Ona se ne dá tako lahko prevariti, kakor jaz. Bog vé, kaj še vé, samo, da mi nij hotela povedati, pa mora! Nij tak svetnik ne, Leon, kakor sem mislila; saj sem že sama nekoliko opazila. Samo jaz naj se tako nosim, kakor stara mati — a druge naj bodo „interesantne“, „pikantne“ — to mu je že prav! Ménim! — Pa baš ne! (Ogleduje se). Kaj bi tisto! Nijsem napačna, ne! Še se lahko merim s katero. Radovedna sem, kaj poreče! — In vendar se ne morem biti nič prav vesela! — Da bi že enkrat prišel! — (Sede.) Slabe volje sem. Ko bi imela koga, da se malo znesem nad njím. (Pozvoní.) Ana!

Ana. Gospa?

Kamila. To ne derži dobro; popravi! — Kako si nerodna! S tabo nij nič, pojdi! (Ana gre, Leon pride.)

III.

Kamila, Leon.

Leon. Dober večer!

Kamila. Tako pozno! Osem je že ura; kedaj bodeš napravljen?

Leon. Mi ne potrebujemo toliko časa, kakor vé; ne boj se, v desetih minutah bodem gotov!

Kamila. Deset minut potrebuješ samo za lasé. Kakšni so! Ko bi jih dal malo — žgati!

Leon. Ha, ha, jaz lasé žgati! (Sede.) Pusti, da se malo počijem, predno grem na tako delo.

Kamila. (Záse.) Ni pogleda me ne! (Glasno.) Ne ljubi se ti prav, kakor je videti.

Leon. Ljubi! Saj se pa tebi tem bolj!

Kamila. Še tega nedolžnega veselja mi ne moreš privoščiti!

Leon. Kako sem zaslužil to? Ali ti nijsem sam prigovarjal, da pojdi, ker sem videl, da te veseli?

Kamila. A vendar nij ti šlo prav od serca.

Leon. Ka nij tvoje veselje moje veselje? Ka nijsem srečen, ako ti morem izpolniti najmanjšo željo? Ali hočeš, da se tudi jaz veselím plesa? Dovolj, da se ga ti! Ne daj se motiti, ako vidiš, da ne grem s posebnim navdušenjem. Saj veš, jaz nijsem ustvarjen za take veselice. Kaj hočem tam? Saj vem, da sem vabljen samo zaradi tebe. Kaj bode človek, ki ne pleše, na plesu? Žalostna, ali hočem reči smešna — a gotovo nepotrebna prikazen! Vendar grem rad, ker tebe veseli. To ti bodi dovolj! (Čez nekaj časa.) Ti — to je drugo — ti si mlada, lepa — ti si — ženska! Zakaj bi ne bila vesela in drugim delala veselja? Zakaj bi življenja ne uživala!

Kamila. Lépo me imenuješ, a ni pogledaš me ne; zame némaš očesa!

Leon. Kaj hočeš, da te hvalim, da se ti laskam tudi jaz? Saj se ti bodo drugi dovolj, ne boj se! Ako hočeš — naj bode! (Ogledujóč jo.) Res! Take te nijsem še videl. Vseh oči bodo obrnene v té. Kaj hočeš več?

Kamila. A tebi nijsem po volji, vidim!

Leon. Meni? Ka si se zame tako napravila? — —

Kamila. Leon, nikoli te nijsem še slišala tako govoriti! —

Leon. In jaz te nijsem še nikoli take videl! Ta frizura! Saj sem vedel, da dolgo ne sterpiš! Prava salonska dama, za boga! Kolikokrat sem mislil sam saboj s tihim veseljem, da nobena nema tako lepih, tako obilih lás, kakor moja žena — saj veš, da imam posebno veselje do lepih lás — to je ena mojih slabostij. Samo škoda, da ne bode nikdo vedel, nikdo hotel verjeti, razen jaz, da so vsi ti lepi, polni lasjé tudi — tvoji! —

Kamila. (Zadeta.) Ako bi pa ne bili! —

Leon. Na robe svet! Druge kažejo tuje lasé za svoje, a ti kažeš svoje za tuje: to se more samo moji ženi zgoditi! Tako je. Kjer je vse

laž, vse sleparstvo, tam nikdo ne more več verovati v poštenje in resnico!

Kamila. (S povzdignenim glasom.) Še enkrat: in ako bi ne bili moji, kaj potem?

Leon. Káj? Ako bi to bilo mogoče, da ti kaj ponarejenega nosiš, da se dičiš z ležjó — bila bi lepa, ljubeznjiva, poštena žena — a ne bila bi — Kamila!

Kamila. (Strastna.) Jaz pa pravim, da niso moji; kito imam na glavi, kupljeno kito! Zakaj baš jaz ne? Zakaj bi se baš jaz ne smala nositi, kakor druge!

Leon. (Po kratkem molčanju.) Ha, ha! Zdaj še le vidim, kako sem smešen! Kaj si morala misliti si? — Odpusti! — Najpametnejši človek ima svoje slabosti, svoje muhe. Zdaj še le spoznavam svoje sirovo tiranstvo, v katerem si sirota zdihovala. Odpusti. Tako se s časom iznebim vseh smešnih — predsodkov, kakor si se jih — ti! Imej poterpljenje z menoj. — Jaz sem poseben, čuden človek, s katerim je težko izhajati. Imej poterpljenje z menoj! S časom bodem tudi jaz, kakor so drugi.

(Odmor. Molče sedita, Kamila v stran obrnena.)

Leon. (Z globokim čutom, a brez bridkosti.) Zdaj vidim, to je sam egojizem, gola, gerda samopridnost. Ona, ki sem jo izvolil zase po svojem serci, da mi bode vse, moje pribežališče, moje zavetje, moja sladka tolažba; ona, hotel sem, naj bode v vsem moja; naj čuti, da mi je, naj mi hoče biti vse; pri meni naj bode zadovoljna; iz mojega tihega naročja naj si ne želj ven v hrupeče življenje med prazni, ležnjivi, spačeni svet; pri meni naj ničesa ne pogreša, moja ljubezen naj ji bode vse! — — A kaj mudim tebe in sebe! Čas je, da se opravi. — (Vstane.)

Kamila. (Ganena.) Leon, malo poterpi! — Ana!

Ana. (Pride.) Gospa?

Kamila. Razpravi me hitro, ne pojdem na ples. Kaj me gledaš? Razderi hitro to sračje gnjezdo. Proč to kito; peče me na glavi! (Ko je kito iz las, strese glavo, da se ji lasje razsujejo po plečih, Ana derži kito v rokah ter je milo ogleduje.) V peč jo verzi, da je ne vidim!

Ana. Nemogoče, gospa, greh bi bilo tako lepe kite!

Komila. Hitro, nečem je videti!

Ana. Gospá! Ali bi smela jaz —

Kamila. Kar češ, kamor češ, samo da mi je izpred očij! Pojdi Silviji povedat, naj me ne čaka.

Ana. O hvalo, milostna gospá! — Ali bode veselje! (Poljubi ji roko ter odide.)

Kamila. Zdaj se ti smem bližati, Leon! zdaj sem zopet vsa tvoja Kamila. Odpusti! (Hoče poklekniti.)

Leon. — (Prestreže jo.) Kamila! (Zbere njene lasé v roko.) Ti so vendar tvoji, vsi tvoji, té smem poljubiti.

Kamila. Druzega ne? —

Leon. Ná!

Kamila. Odpusti, zlati moj! Veš, Silvija —

Leon. Vem, vem: „kača me je zapeljala.“

Kamila. (Roko na usta mu položivši.) Hudobnež! — Nekaj imava pa vendar še skupaj. (S šaljivo resnobo, kakor huda.) Zakaj pa druge rad vidiš take? O ti — le molči! Vse vem, z veseljem jih gledaš, interesantne, pikantne jih imenuješ. Silvija mi je vse povedala.

Leon. Potem mora pa že res biti. Jaz se ne spominjam vseh svojih besed, zlasti tistih ne, ki jih sè Silvijo govorim.

Kamila. Nu, vidiš, ne moreš tajiti. Dalje, dalje, opraviči se!

Leon. Kako ti to razložim?

Kamila. Slaba vest! Nu, kako? Radovedna sem, poslušam.

Leon. Ti gledaš rada dobro plesalko v gledišči, ne?

Kamila. Zakaj ne, ako gracijozno pleše? A kaj to? Dalje, dalje!

Leon. Ali bi pa zato hotela ti, da bi bila tvoja hči plesalka?

Kamila. Nikedar! — Umejem. — Saj moram na zadnje vselej molčati, s filozofom se nij pregovarjati!

Silvija. (Zunaj.) Ka še zdaj nij pripravljena? (Skozi vrata pogleda.) Nál — Vidiš je! — (Vrata zapre.)

Boris Mirán.

(Zagrinjalo pade).

Regulovo slovó *).

M. Atilij Regul;
Valerija, njegova mati;
Virginija, njegova žena;

Lucij, njegov sin;
K. Manlij Vulson, njegov prijatelj;
Rimsko ljudstvo.

Regul.

Valerija.

Ne dalje, mati! sínu že prevèč
Čestí si izkazala; verni se,
Da hlad ne žali dalje jutranji
Čestite sivolase ti glavé,
Z ženó, ki meni s tihimi solzámi
Sercé mečí. Tolaži jo domá!
A predno greš, polóži mi roké
Na glávo; máterin naj blagoslov
Najslajše brašno sínu bo na pot.

Oj sín, večérna zvezda mojih dnij, —
Tolažba sladka moja, moj pondó!
Na zadnjem poti sem spremila te,
Saj vem, da se ne verneš več nazáj.
Zdaj ídem; prošnje stare matere
Pri tebi, vidim, nemajo močí, —
Zdaj prvič, vedno bil si dober sín.
In vendar grajati ne morem te;
Premagal vse si, osramótil nas.

*) Regul, v prvi kartaški vojski ujet in domóv puščen, obetujóč, da se verne v ječo, ako ne pregovori Rimljanov, pomíri se s Kartago, vendar je domá navduševal rojake na vojsko, in vernivši se v Kartago, ne ganen prošnjam svoje matere, žene ni prijatelja, šel, zastavljeni besedi zvest, med sovražnike v gotovo smert.

Kakó stojímo majhni pred tabój!
 Ponosen tí v nebó se dvígaš hrast,
 Pohlevne sapice so zdíhljaji
 In prošnje, ki mu perje zbljejo,
 A krepke mu ne omajó glavé. —
 Ponosno čul stermèč bo pozni rod:
 Rimlján je bil, ki zvest besedi dani
 V nemár pustívši prošnje matere,
 Žené, solzé otrok, prijateljév
 V gotovo smert k sovražniku je šel,
 Imenu rimskemu na čast — izgled
 Sijájen, kot na nebu meteór,
 Posneman, a dosežen nikedár!
 Toréj le idi svojim slavním pótém,
 Junaški sin! ne morem te deržáti.
 Glej, kar najdalje seza mi okó,
 Rimljánov četa, z glavo tik glavé,
 Sprevád sijajen daje konsulu.
 Bogóv te milost spremlja naj povsod,
 Kakór te moje sprémljajo željé.

Virginija.

Jaz nemam, kakor mati tvoja, mož!
 Junaškega seroč; glej, tu klečím
 Pred táboj v prahu ter kolena ti
 Objemam, ne zapústi nas sirót!
 Upáli-tiči glej, o glej oči,
 Ki solz jim pótok je ugasil žar;
 V naročji mojem dete glej sladkó!
 Sirota, kaj godí se tu, ne zna;
 Z nasméhom ti obé molí ročici,
 Da ga v naročje vzameš, prosí te.
 Oklèni terdno se okrog vratú
 Očeta, dete! da ne gre od nas;
 Mordà ga sladki smeh tvoj omečí,
 Ker moje ga ne morejo solzé. —
 In tí, moj sin! kaj tu moléč stojíš?
 Poklekni pred očeta, róke k njemu
 Povzdigni, tí si ljubček bil njegov;
 Saj vidiš, ne poslušá matere!

Lucij.

Ne, mati! pravi Rimljan ne klečí!
 In ko bi se mi omečiti dal, —
 Kakó bi mogel ga prositi jaz,
 Ker dela sam, kar mene je učil:

„Beseda dana sveta naj ti bo;
 Ne oprostí ga več nobena moč,
 Kedór se je enkrát zavezal sam.“
 Takó si me učil, takó počénjaš.
 Če kaj te, oče moj! prositi smem:
 S sabój me vzémi, njssem več otrok,
 Da zvest tovariš bođem tí povsód,
 Da vse nevarnosti, če treba smert,
 Da slavo, večno čast delím s tabój.

Regul.

Takó, moj verli sin! Ti si zares
 Rimlján, tí pravi sin si Regulov!
 Vendár z menój ne smeš; ostáni tu
 V tolažbo in podporo materi,
 Sestríci, ki na persih jí leží,
 In stari ženi, ki si ljubček njen.
 Očetrov náuk v serci hrani, sín!
 Izgled njegov tí bódi pred očmi,
 In díka domovíni boš enkrát! —

Manlij.

Ko níjso prošnje síve matere,
 Geníle níjso žéne te solzé
 Ní deteta nedolžnega pogled,
 Kakó odúren, gerčav star voják
 Omájati bi upal terdni sklep,
 Ki zna rabiti meč, jezika ne!
 Res! — imenuješ me prijatelja,
 Tovariš bil sem tvoj od mladih nog;
 Orožja skupaj sva se vádila,
 Pod enim skupaj spala sva šatorom,
 In v boji stala sva pri móži mož. —
 A kaj tí to naštevam? Nij mi bil
 Namèn, da terkam móžu na seroč;
 Dolžnóst edína vódi naj možá. —
 Atílij Regule! — Ne govori
 Tu Vulson, — domovína, ljudstvo tu stojí,
 Ki s táboj mi najvišjo je oblast
 In za deržavo izročilo skerb.
 Poslušal níjsi svoje matere, —
 A domovine moraš slúšati,
 Ki to iz mojih ust tí govori:
 „Jaz enega imám le Regula,
 Tí vzeti mi ga češ, odsékati
 Desnico krépkó hočeš meni, zdaj,

Ko za življenje svoje se borim! —
 Kaj boš na to ji odgovarjal ti? —
 Blag, vem, te goni, plemenit nagib,
 In večna slava pojde za tabój.
 Sovražniku si vjet besedo dal,
 Da v ječo se poveriš sam nazaj,
 Če Rima ne pregovoriš, da mir
 S Kartago sklene. — Ti z ognjeno si
 Besedo prigovarjal stárostam,
 Navdušal ljudstvo zbrano si na boj!
 Zdaj vračaš se sovražniku v oblast.
 V gotovo ideš, muke polno smert.
 Zakaj? — Ker prelomíti se ne sme
 Beseda dana. — Prav! — Daruješ se
 Za čast. — Lepó! — A domovini kaj
 Koristiš s tem? Govóri! — Vse se sme
 Za domovino! Vse je blágo, pravo,
 Lepó, kar domovini je na prid.
 Dejanja vsega móžu mera naj
 Edina domovine bo korist!
 Čast sama mora se vmekniti njej.
 Nič več! Zdaj stóri, kar se prav ti zdí;
 Govóril, — stóril svojo sem dolžnost.

Regul.

O Manlij, moj izkušeni tovariš!
 Poslušal vedno sem tvoj modri svét;
 Zdaj ga ne morem. Kar si mi dejál,
 Premislil vse sem že pri sebi sám.
 Verúj mi to samó, za svojo ne,

Za domovine delam čast takó.
 Češ, da v velikodušnosti Rimlján
 Kartážanu se premagáti dá
 V sramoto večno rimskemu imenu?
 Vse domovina bodi nam! — Gotovo!
 Kar ima Rim sinóv, nobenemu
 Jaz v domoljubju ne umikam se;
 A ta je misel, ta je vera moja:
 Svetó služimo sveti domovini!
 Nečista morebiti nekaj časa,
 A stalno ne pomaga ji pomóč!
 Iz slabega se slábo le rodi.
 Gorjé narodu, ako neomájni
 Zakoni večni ne stojé mu več,
 Igrače so nesmertne mu resnice!
 Akó beseda več, jekléna vez,
 Možém, naródom dana ne veljá,
 Kaj stalno je? Česá se je deržáti?
 Oj rimsko ljudstvo, ti ki v óetah me
 Na zadnjem poti spremljaš, konsula!
 Poslušaj Regulevo oporóko:
 Ne kreni s prave poti níkedár,
 Resnica naj nad vse ti svéta bo;
 Z ležjó níkdár se ne prijazni ti,
 Névarna je, pogubna zveza njena,
 Krepóst, moštvo Rimljánu naj veljá;
 Pravica vódi te, in svét bo tvoj!
 Oj Rim, ki v žaru jutranjem žariš,
 Na svojem poti solnce naj níkdár
 Ne gleda nič na zemlji lepšegal
 Pozdravljen, Rim, mi bodi zadnjikrat! —

Boris Miran.

V cerkev gredé.

Naménjena bila sem v cerkev,
 Goréče prosíti bogá,
 Da mojemu brídkemu sercu
 Močí in tolažbe podá.

In v roki molítveno knjigo,
 V dnu séreca pa žalost deržím,
 Takó se v nedélfjo popóidne
 Po stópnicah z véže spustím.

Okelo voglá se zavijem, —
 Kaj vidim? — Kdo tamkaj stojí?
 Prepózno! — Kakó se mu skrijem?
 Kakó pred njegove očí?

Obèrniti več se ne morem,
A prèdenj stopíti, — kakó?
Svet z mánoj temán se zasukne,
Godí se mi v serci strašnó!

Vsa z uma sem róko mu dala,
Po kratkem pozdravu odšla;
Solzà je solzó pobijála,
In zgrèznila sem se na tlà.

Kaj, sèrce! takrát si terpélo,
To skrivaj do tistega dné,
Da v stolpu ti bode odpélo
Za vselej na verhu zemljé!

Rozvita.

Doktor Bežanec v Tožbánji vasi.

(Pobožna pripovedka.)

(Konec.)

Doktorand Kolenc. Kaj Vam je prinesel ta mož, ki je zdaj odšel iz prodálnice, gospod doktor?

Doktor Pipec. Dovolítev, da mi je svobodno, „Kovaško kladivo“ prilépti na okno. Čítajte sami, gospod doktorand!

Drd. Kol. Ne trebé! Naglo torej priléptite, in prosim Vas, potem dalje pripovedujte o svetem Bežanci.

Dr. Pip. Oprostite! Zdaj vidite, da ne utegnem; kajti za oknom v skritem kotu mi bode poslušati, kaj denšnjemu „Kladivu“ poreče slavno mimo gredoče občinstvo.

Drd. Kol. Pripovedujte in poslušajte, gospod doktor!

Dr. Pip. Oboje se ne dá ob enem! A da Vam ustrezem vendar, kolikor vsaj morem, zategadelj pripovedko hočem končati, kakor nje konec poročajo svetega Bežanca sovražniki, katerim torej nikakor nij vsega verjeti, ker sami vidite, da mi denšnji list brani, zdaj zveršiti jo, kakor se na dolgo raztegnena čita v pobožnem poročilu, ki se za doktorja Bežanca vedno hrabro poteza in resnice brani.

Drd. Kol. A kedaj mi jo poveste, kakor se je ohranila v tem poročilu samem, gospod doktor?

Dr. Pip. Morebiti kedaj, morebiti nikoli ne, kakor nanese prilika. — A zdaj me torej poslušajte, gospod doktorand! Gladežu in Kozoglavu župan ukaže, da vzameta sulici ter otideta razoglava pred kapélico na stražo. Služabnika se hitro dvigneta in pobožno stopita vsak na svojo stran svetega doktorja, kateremu to sumno početje nij bilo nič po godi, kakor vse kaže, kajti globoko zamišljen raz oltar izpregovori v debelem basu naslednje besede: „čemu sta semkaj prišla, človeška otroka? Izpovédita se čiste resnice, da vaju ne zadene kazen iz neba!“ — Gladež in Kozoglav o teh besedah trepetáje padeta na kolena ter se janeta na persi terkati. Nobeden se ne derzne ziniti. Sveti Bežanec se zopet oglási: „tí na desni strani, ki si starejši, govóri brez bojazni, kajti bog

se te je usmilil zaradi moje prošnje!“ Potem Gladež klečé in v tla pripognen reče: „o božji svetnik! naj v tvojih očeh najdeta milost uboga hlapca, katera je poslal župan semkaj na stražo samo zato, da po noči zopet kam ne pobegneš ven iz Tožbánje vasi. Midva sva nedolžna!“ — Zdaj sveti doktor Bežanec tako ozbiljno in vladajóče, kakor kak cesar ali kralj s prestola, ukaže: „verníta se v miru ter oznaníta vsem Tožbánjcem, da mi je z nova pri vas ostati ukazal sklep neizkončne božje modrosti, katera hoče, da Vam bodem pomagal v pravdah in drugih stiskah na zemlji; a jutri zjutraj ob sedmi uri naj se pred mojim obličjem zberó vsi Tožbánjci od prvega do zadnjega, poslušat, kaj bode iz mojih ust govorila večna resnica.“ — Za temi besedami Gladež in Kozoglav naglo vstaneta in zdirjata domóv, kakor bi gorelo za njima. Vsa preplašena prisôpeta v županjo sobo ter povesta čudo, katero se je zgodilo. — Tožbánjci in Tožbánjke jemó od veselja ploskati, vriskati, klobuke, péče in svitke v strop metati, da so se okna tresla. Ko se hrup utéši, zine Razhúdnik: „možjé! ako svetnik res ostane pri nas tudi za dohtarja, treba je, da jutri kako zvemo, če zna mož etecêtro delati, ali je ne zna? Tega ne pozabímo, ker dohtar brez nje v denášnjih časih ne veljá nič.“ — Teta Pleníca berzo odgovorí: „kako morete vprašati? Da bi svetnik etecêtre ne znal! Etecêtra naj vas nič ne skerbí, možjé!“ — Po tem govoru vse razbegne po vasi, na glas kričé: „etecêtra in svetnik! Obojega nam je treba!“

Drd. Kol. Kdo je ta etecêtra, gospod doktor?

Dr. Pip. Ko so Zavijáča kmetje nekđaj vprašali, kako je, da tako hitro zverši sleharno pravdo, odgovoril je šaljívo, da zato, ker vselej in o pravem času vé, kedaj in kam je treba v pisanji postaviti „et caetera“, česar ne zna vsak doktor. Da so mu kmetje verjéli tako terdno, kakor bi s klinom pribil, to se umeje samo ob sebi. — A verníva se k povesti! Nocóť so bile polne vse tri kerčme Tožbánje vasi, ter povsod se je govorilo o svetniku in etecêtri. Samo nejevérní Rebernik nij prišel pit, nego v terdni temi je prijél za palico in po zavertih nekam izginil, da nikdo nij vedel kam, ker nikdo nij utegnil paziti nanj. Ko luči napósled pogasnejo, sveti doktor Bežanec verže knjigo in palico iz rok, primakne torbo za vzglavje in stegne se po oltarji ter jame glasno smerčati, kakor vsak pobožen kerščenik, ki se je po duevi utrudil s hojo ali z delom. Stóperv jutranji hlad ga predrami, da se po konci vspne ter v poprejšnji red postavi na oltarji. Zora jedva počí, ko s keblí na glavah proti Grebenikovemu koritu mimo njega pride nekoliko Tožbánjk, in vsaka se pred kapélico malo pripogne ter pokriža, kakor je ženskimi običaji, kadar idejo mimo kacega znamenja. Robáčeva Košára, ne tako daleč od kapélice, da se ne bi vanjo moglo vse slišati, reče: „kaj, da bi naš svetnik vendar vsaj znal tudi tisto ritecêtro, ali kako se imenuje! Možjé govore, da se noben dohtar ne more pravdati brez nje; tako zeló je potrebna.“ Tesla jo zaverne: „etecêtra, etecêtra, — ne ritecêtra!“ — Sveti Bežanec je torej zastonj zvedel to važno skrivnost in ohranil jo v serci, da jo je porabil, kadar je ukazovala pri-

lika, in ta je prišla hitro; kajti uže obilo pred sedmo uro se je k njemu zbrala vsa Tožbanja vas, ki je molčé in bogoslužno zijala v oltar na vernenega patrona, kateri najpervo pobožno zamiži, za tem pogleda malo kvišku ter se napósled oglasi: »pravoverná Tožbanja vas! poslušaj skrivno besedo mojih ust, in zvedi tukaj denájnji dan, da sem jaz sam sveti Henoh, katerega je bog živega vzel v nebesa, da ga zopet k ljudém pošlje, kadar ga je kje posebno treba na zemlji. Poprej sem vam dobrote delil brez kerstnega imena v leséni podobi; a zdaj me vidite živega mej saboj, ker je bog velel, da se je tako zgodilo. Nij me bilo mej vami enajst mesecev brez petih dnij in trijeh ur. Na Dunaj me je bil gnal božji duh, da sem se tam izučil vsega, česar potrebuje doktor, kateri piše kmetom pravde na zemlji. Posebno slovečo etecétro znam, kakor je ne zna kerščena duša v devetih deželah. Vse to je bilo zategadelj, ker je večni oča v svoji milosti videl, kako vi kervavo pogrešate dobrega doktorja, od kar je Zavijáč pred sodnji stol poklican. Po Dunaji sem vedno hodil z dijaki ali studenti; vendar bi me zdaj tukaj ne spoznal nikdo izmej dunajskih mladeničev, niti sam ostrovóhi Bolè ne, ker mej njimi sem bil tudi jaz lep, kodrogláv mladenič, in za vino sem dajal, kakor njih kateri, ako je bilo treba, da nijso uganili, da imajo mej saboj samega svetega Henoha. Ker sem od vas bil pobegnil, imenujte me presvetega doktorja Bežánca; tako je volja božja. A jaz vam ne bodem pomagal samo v pravadah, nego bodem tudi nadomeščal vse druge pomočnike. Mislite li, da vam bode po sedaj treba svetega Florijana za ogenj, ali svetega Valentina za božjást, ali svete Polone za bolne zobé, ali svete Jéderti za miši, ali svetega Roka za kužne bolezni, ali svetega Antona za živino, ali svetega Joba za bečele, ali svetega Donata za točo? — Meni se zvesto priporočajte, meni, in jaz bodem gasil, ako se vam poslopje vname; jaz bodem pomagal božjastnim in zobognjilim ljudém; jaz bodem preganjal miši izpod vaših streh; branil vas bodem kuge, lakote, dragínje, vojske, in vseh hudih časov; jaz bodem zdravil bolno živino, množil vaše bečele in toče branil vašega žitnega polja! Vše to prejmete zastonj, razen kar samí radovoljno podaríte v púšico. A to vam je znano, dragi moji! kaj govori sveto pismo, da vólu, kadar žito verší, ne zavezúj gobca, kar bi se po domače tako povédalo: velíko delo je vredno vélicega plačila!« — Po tem slavnem govoru kmetje popadajo vsi na kolena ter prosják Žíkrep neizmerno zavpije: »presveti dohtar Božánec!« a vsi drugi mu na glas odrjujové: »za nas boga prosí!« — V tem hipu se izza kapéle pokrít in rudeč od jeze prikaže grešni stavec, nejevérni Rebernfk, ter kakor mladenič plane pred oltar, prime s prokletó roko svetega doktorja za čestító sivo brado, pogleda mu v óči in zavpije: »ka meniš, da se nijsem domislil, kdo si, kali? Videl sem te uže, videl, ko sem še kupčeval po svetu! V Ljubljani si bil, na Verhniku sem te zaslédil, v Postójnini si hlače tergal, v Novem mestu si ubožec pisaril, v Ribnici, ako se ne motim, menda tudi, in povsod so te gospodje peháli od sebe, ker nijsi nič znal! Potlej si hodílo, kakor izgubljena ovca, bog védi kod, in si tre-

buhu votka iskalo! Zató so ti zdeli ime Bežánc, zató, ker ti je bilo treba večno bežati. A zdaj bi rad slepáril tukaj v Lisičji glavi uboge neumneže, kateri so uže brez tebe tako vertoglavi, da so staro pošteno ime svojega sela prekerstili v Tožbánjo vas? Ne misli ne, da so polhi prasci!“ Ko hudičev nejevérník to izreče, stisne svojo pogubljeno pest in ubozeга svetníka tako za uho póči, da je tri solnea videl in da so mu svitile solze uderle po obrazu.

Drđ. Kol. Ali so Tožbanjci to černo zločinstvo mirno gledali, gospod doktor?

Dr. Pip. Nikakor ne. Od vseh stranj se vname strašen hrup: „ubijmo peklenskega Reberníka!“ In ljudje so res uže nanj letéli s kamenjem, z océпки in s poléni; a v tem hipu zadaj zakričí krepko gerlo: „kdor se boji smerti, ne geni se!“ Ljudstvo se nazaj oberne ter vidi štiri žandarme, po katere je bil nejevérní Reberník sinoči skriváj lezel. Njih glavár se zopet oglási: „vaš imenitni pomočnik je nam davno znan. Lovímo ga uže dve leti. Po očetu ga svet imenuje Potkavca. Njegova posebna strast je, da se namesto svetníkov postavlja na oltarje. Uže lani je na Junčem bil naredil, kakor kukavica, katera iz tujega gnjezda poméče jajca družih ptičev, da svoja znese vanje. Tako je bil tudi on iz kapéle vergel svetega Avgustina ter v njega mesto sam na oltar stopil v škofovi kapi in mašnem plašči iz papirja. — Ta mož je naš!“ Po teh besedah žandarmi svetega doktorja Bežance ob kratkem pahnejo z oltarja in ga vzemó s saboj.

Drđ. Kol. Kaj so temu kmetje rekli?

Dr. Pip. Zijáli in molčali so, kakor je kmetska navada, kadar jim kdo serdito pokaže stisneno pest. A zgodovina véndar nekako pripoveduje, kakor bi jim bil sveti doktor Bežanec malo očí odperl, in da so zatorej od sih dob v Korotan po lipova jabólka poslali vse vraže in vse právde, ker se jim je zasvetilo, kako hudobní svet na vse strani dere nedolžno nevednost zprostih ljudj.

L.

L e s n í k e.

(Konec.)

82.

Resníca je bila pred nebom in zemljó,
Resnica ostane, ko zemlja, nebesa minó.

83.

Nobeden zvoník ne bode ure glasíl,
Do znali bi, kdaj se bode svet drobíl.

84.

Naj v zvoniku tudi cerkvénc molčí,
Ura je poldne, kađar pol dneva zbečí.

85.

Izberi si pravo uro in pravega pomagača,
Beseda je časi dovólj, a časi potrebna gorjača.

86.

Ne devaj hiši na streho vrát,
Ni hlačam dúrec na zadnjo oplát.

87.

Verjémi svojim besedam a druge tudi premisli;
Ne bodi tujega lačen, a svoje ímej v číslí.

88.

Kar koli nas je, lehkò bi toliko vsak pridóbil,
Da ne bi na stara leta sube skoríce hrobil.

89.

A svét je mladenič, ki méni se ženfti,
Ter vóli začénja in teleta rediti.

90.

Prívergó se mu lehkí potepuhi,
Z lačnimi k njemu prihité trebuhí.

91.

A kadar hram in hlev je prazen,
Za gostom gost beží neprijazen.

92.

Ko pride nevesta z godci in svati,
Nje ženih jej nema na mizo kaj dati.

93.

Jedí, katere bí rada ali nerada,
Pri zgodnjem zdaj zapravljáči sirota strada.

94.

Kder moder je, vé daríti in tudi jemáti;
On hrani druge, a neče sam stradáti.

95.

Dve imaš roci v dajánje,
Dve imaš roci v jemánje.

96.

Kar na sopari morjé vsak dan izgubí,
Zopet iz rek in oblakov vrátila dobí.

97.

A za resnice, za uke ne čakaj vračila;
Dovóljen bodí, če leskovega nij kosila.

98.

Zatórej, če morebiti prevèè sem kaj rekel,
Nikdó naj ne bode za mánoj s kamenom tekel.

99.

Če morebiti kje sem kaj rekel premalo,
Mielí, da mi na jeziku je ostalo.

100.

Če méníš, da ná-te katera je zabavljíca,
Ne zábi, da nemaš sam neumítega lica!

Levstik.

G l a s b a.

Divje zverí je Orfej sè svojim petjem krotil, da so hodile, kakor jagujeta pohlevne za njim; očaral je celó večnega mermráča triglavega Kerbera, da je za trenótje pozabil svojo serdítost. Nam nij treba s petjem krotiti dívjih zverij, ker jih že dolgo nij v naših gozdovih; domače živali, ki nam pomagajo pri delu, krotimo s palico, z bičem in gladom. Kerberov naslednik v našem peklú ima tako kosmata ušesa in persi, da mu ne pride do živéga pesmi glas; vsaj ne bere se nikjer, da bi ga bila kedaj genila najslajša pesem. Ali nam je pa zato menj potrebna blagodejne glasbe móč? Kedo nam uteši „červa, ki ne umerje“; kedo nam potalaži „kragulja, ki kljuje sercé“; kedo nam ukroti in ugladi v persih strastij razjárjene valove? Za nekaj časa vsaj — glasba. Glas ima neposredno móč do človeškega serca, kakor jo ima malokatera druga sesterna umetelnost. Glasba tolaži in rozveseljuje, povzdiguje in navdušuje. Glasba ima izobraževalno in poblaževalno móč; to se je spoznavalo v vseh časih in pri vseh narodih. A da more glasba izobraževati in poblaževati, mora biti sama izobražena in blaga. Pesem, ki samo ušesa gladi, noge dviguje, ali celó kožo šegatá, nij vredna, da se prišteva izobraževalnim pripomočkom. Prava pesem, bodi žalostna ali vesela, mora „ušesom se prilegati“ in „v serce segati.“ Pesem dalje ne sme biti prazna, sama otročja igrača; mora, kakor se govóri, nekaj v sebi imeti; krepak, določen čút, žalosten ali vesel. Da umetelnost, torej tudi glasba, blaži okus in s tem vsega dušnega človeka, to je dognana in povsod priznana stvar. Ako pa hoče pesem blažiti, čistiti okus, mora biti zares umeteljna, lepa.

Pri nas domá se mnogo in lepo poje; to je veselo slišati; to nam je prirojeno: Slovenec se skoraj ne more veseliti brez petja. Vse hvale vredno je, da umeteljno izučeni pevci pojó ob taborjih, besedah in dru-

zih enacih prilikah umeteljne, narodne pesmi, in jih tako širijo med prostim ljudstvom.

To ne ostane brez sadú. Samo pesmi naj bodo vedno tudi vredne takega razširjevanja. Slovenci, zlasti Kranjci, prebivamo na meji italijanske dežele; naši sosedje mnogo in radi pojó; a njihovi glasbi se očita posebno v novejšem časi, in ne čisto po krivici, da se prerada in preveč ušesu prilizuje, da je sicer sluhu prijetna, a velikokrat preprazna. Kedor je kolikaj opazoval okus našega ljudstva in večine naših skladateljev, njemu bode znano, da ta mekušnost, ta poveršnost denašnje italijanske glasbe (in samo o tej govorimo) nij ostala brez vpliva nam.

Ta škodljivi vpliv pobijati, veselje buditi do resnega, zares umetelnega petja, to je v prvi versti namen našim raznim pevskim društvom. Da pa morejo zverševati svojo lepo nalogo, treba jim je primer-nih kompozicij, in sicer vedno novih, ker znano je, da vsake tudi najlepše pesmi se naveliča s časom pevec in poslušalec. Take kompozicije pa, ki zadostujejo umetelnosti in so ob enem narodne, ne rastó same ob sebi, ne dájó se iztresati iz rokava, kadar in kolikor jih kedo hoče. Kedor jih hoče delati, treba mu je naravnega darú, prave stvaritne moči in potem — umetelnega izobraženja. Kako težko je v glasbi izobraževati se pri nas, to je vsacemu znano, kedor morda ne misli, da zadostuje eno leto ali dve obiskovati „glasbino šolo“, da je potem človek „skladatelj“; ali niti morda tega ne. Tako se res lahko zgodi, da je človek priljubljen skladatelj, a ne vé, kedaj se piše cis ali des, ker je to ist glas na klavirji. Nikoli ne pozábimo, kako nam je bilo pri serci, ko smo kazali z velikim veseljem naše najbolj razširjene, priljubljene pesmi na Dunaji možu, ki je tako izversten umeteljnik, kakor navdušen Slovan; a mož se je diskretno nasmehoval, rekoč, da nobena se ne more peti tako, kakor je stavljena. Res je zdaj mnogo boljše pri nas. Pokazali so posamezni, da znajo zložiti pesem, ki se sme peti pred izobraženimi poslušalci.

A to še nij dovolj; pri samih pesmih ne smemo ostati; treba nam je večjih, treba nam je tudi instrumentalnih kompozicij. Pri nas se je skladalo do zdaj samo za človeški glas in za klavir, dalje se nij derznil še nikdo? Treba bode s časom misliti na kvartete, simfonije, opere. Slovencem se je zdaj vsaj nekoliko gledišče odperlo. To se mora porabiti! Gledišče si komaj misliti moremo brez orkestra. Za orkester zložiti tudi najmanjši „kosček“ nij lahka stvar. Mnogo se je treba prej učiti, praktično izkušati, da se izpozna različna narava posameznih instrumentov, kateri in v kaki razmeri se morajo mešati, kakor barve, da se lepo ujemajo v karakteričen, namenu primeren glas (klangfarde) i. t. d. Tega se človek ne more učiti iz knjig; treba je vse poskusiti in primerjati. Take prilike slovensk skladatelj ne najde domá; najti jo more v samo v večjih mestih.

Naši skladatelji pač sami vedó, kam jim je iti iskat take prilike. Da ostajejo domá, ne godí se zato, ker jim manka dobre volje, nego tiste stvari, katere je pri vsacem početji prvič, drugič in tretjič po-

treba. Tu, mislimo, naj bi dežela pomogla, kakor je pri gledišči; ako pa ta neče ali ne more, naj se spomnijo naši velikaši, ki so bolj obdarjeni s posvetnim blagom, lepe besede: noblesse oblige! Pet, šest sto goldinarjev na leto bilo bi vendar mogoče zbrati ter izročiti jih móžu, kateri je že izkazal svojo zmožnost, ter daje upanje, da oberue ta dar deželi na čast in korist.

Ali imamo može, kateri bi, spodobno podpirani, pomagli naši narodni glasbi na pravo stópinjo? Kje je toliko slavljeni skladatelj po vsem svetu razširjenega „Napreja“, brez ugovora naš najgenijalnejši skladatelj? Gotovo je bil na deželne stroške v Prago poslan, da tu svoje muzikalne studije doverši; potem mu je bila podeljena v središči slovenskega življenja dobra služba, da živi tu, brez moralnih skerbij vsakdanjega kruha, samo svoji umetelnosti, da vodi tu čitalnično petje, ustanavlja narodno glediško glasbo, in sklada, kadar in kar ga je volja! — Motiš se, radovedni tujec! Mož, o katerem govoriš, nij na mestu, kjer bi z veseljem in gotovo tudi s pridom delal svojemu narodu na čast! Po svetu se ubija in zdaj biva v daljnem Belem gradu, kjer znajo bolje ceniti njegove moči. Zakaj nij dal „besede“ v središči slovenskega življenja? Samo njegovo ime bi že bilo dovolj; vse bi bilo vrelo poslušat, velikaši bi ne bili vprašali, koliko je vstopnine. In imel bi bil za eno leto dovolj, da bi bil šel v Prago, ali komor mu drago. — Napravil je res besedo v središči Slovenije — a bilo je — slabo vreme, in mož je imel samo 15 gold. — izgube: — Potem nij čudno, če je mislil, da imajo Slovenci toliko talentov, da jih morejo pošiljati v Banát pšenico seját, in šel med Serbe, ter se čisto izneveril svoji nehvaležni domovini. — Ne tako! Izdal je do zdaj 5 zvezkov slovensko-serbskih pesmij. — Te se vsaj obilo kupujejo po Slovenskem? — Na 5. zvezek se jih je oglasilo iz Slovenskega — ne — **sta** se oglasila — dva, iz Ljubljane nobeden! Te date imamo iz njegovih ust. Ne govorimo dalje! Povejmo rajši, kako se je rodil slavni „Naprej“! Davorin Jenko je že dolgo imel misel, zložiti neko slovensko Marseillais-o. Naroči si besede, kakoršne si je mislil, pri rajnem Simonu Jenku. Ko dobi pesem, začne skladati, a ne more prav zadeti; večkrat jo zapiše in zopet prenareja. Česar mu nij dal trud in čas, dalo mu je ugodno tretnoje. V necem dunajskem časniku čita, kako nekedo zabavlja slovenskemu jeziku. Sveta jeza ga zgrabi, verže časnik iz roke ter gre iz kavarne na polglasno pojoč proti pratru. Ko pride tja, sede, zapiše, kar je pel po poti, in „Naprej“ je bil gotov, tak, kakoršnega imamo!

S.

Slovenski glasnik.

„Beseda“, katero je napravila slovenska mladina na Dunaji Preširnu na spomin, bila je na vse strani sijajna. Slovenski pevci, s pomočjo nekoliko čeških, pod izverstnim vodstvom gosp. J. Jirika, peli so izbrane slovanske pesmi, med njimi krasno Jenkovo: „na moru“, z dobredejnimi mladostnim ognjem in z umeteljsko doveršenostjo.

Z živo pohvalo so sprejeli obilo zbrani in praznično ubrani povabljeni gosti krepki pozdrav predsednika, gosp. Šuklje-ja, lepi govor o Preširnu gosp. Levca in gorko deklamacijo gosp. Kersnika. Junaški se je boril gosp. V. Sladek, iz operinega orkestra, z neukretnim kontrabasom; obdeloval ga je s čudovito urnostjo, ne brez gracije, mečl ga je ter gládil tako, da mu je res izvabil glasove, kakoršnih bi se človek ne nadejal od tega muzikalnega — Izteklôsmá! Z glasnim ploskanjem je bil zmagalec pozdravljen. — V družem delu je igrala izborna godba herv. polka nadv. Leopolda (vodja gosp. Czansky) različne kompozicije — klasične (slovečo Tellovo uverturo), narodne in vmes tudi — dunajske, ki noge privzdigujejo, kar je bilo videti posebno po volji nekim mladeničem. Vmes se je navdušeno govorilo, napijalo ter brali telegrami, kakor je kateri došel, in bilo jih je dvajseti (imeli smo jih v rokah), poslanih iz vseh stranj slovenske domovine (eden celó iz Zürichá.) Do jutra je ostala vkupej vesela družba pri govorjenji, petji in pitji. Preširnov duh je ohranil vse v najlepši harmoniji, da-si je v denášnjem času bojni duh v zraku, kar je malo dnij prej pokazala slavna bitev nemških dijakov v „Dianasalu.“ — Gotovo govorimo iz serca vsem povabljenim gostom, ako izrekamo gorko hvalo neutrudnemu osnovalnemu odboru, izbornim pevcem z njihovim marljivim vodjem gosp. Jiříkom in sploh vsej slovenski mladini, ki je pomogla napraviti tako lepo svečanost, kakoršna dela čast in je vredna — Preširna!

Listnica.

Gosp. dr. Fr. C—n v VI. Hudo nam je, da ne moremo prinesiti Vaš-ega tako zanimljivega in podučljivega dopisa; prostora nam je vedno primankovalo, zlasti v zadnjem listi; če smemo, izročimo ga „Sl. Narodu.“ Vaše tako gorko izrečene želje Vám, žalibog! ne moremo izpolniti; motite se dragi gospod; „Zvon“ nikakor Slovenoem nij to, kar Vi mislite, niti mladini ne. Vaša prijazna ponudba nam je nova priča Vašega blazega, domoljubnega, za vse lepo vnetega serca. Srečni in zdravi! — Gg. V. G—č; L. H—p; J. K—r; Lj—i; V. O—c; F. P—r; P—č; B. P—k; P—i; T—r; J. R—n; M. W—k; A. Z—c. Med nedozorelim mnogo dobrega zerna. Oprostite blagovoljno, da nij ničesar mogel prinesiti „Zvon“ iz Vašega peresa. Volja je bila dobra, a — prostora premalo!

Gosp. J. C—n. Hvalo za prijazne verstice! Več gospodom: Če spravimo skupaj nekoliko celih „Zvonov“, dobivali se bodo broširani po 3 gold. (brez poštnine.) — Gosp. A. O. v B—ed—ku:

Kómur so mládi grehi na vésti,

Naj ne sêda ob pésniški césti,

Ki je želéti, da svet jih pozabi,

Da ga „beráški strah“ ne pográbi!

Prošnja. Če nam more in hoče kedó poslati snažne „Zvonove“ štev. in sicer: 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. — pošlje se mu za vsako 30, za 7. pa 50 kr. ali pa „Mladika“, dokler jih je še. (Na zavitek se pritisne marka za 2 kr.)

Popravek. V spisu „Stóperv“ poslednjega „Zvona“ naj se na 364. str. v 13. verstí od zdolaj číta: pušljíc nam. pušljíc; na 366. str. v 1. verstí zgoraj: branca nam. brancha, ter na istoj strani v 11. verstí od zgoraj: basium nam. baisum.

„Zvonovim“ naročnikom.

Diem perdidi, amici!

„Zvon“ je končal svoje prvo in zadnje leto. Kar sem obljubil, to sem storil po svoji moči. Mnogo bridkega sem užil (razen neveselih izkušenj, o katerih me je sram tožiti pred svetom) v tem kratkem času zaradi svojega lista od neprijateljske strani. Zavravno sem bil napadán z gerdim orožjem, kakoršnega jaz rabiti ne znam, z ležjó in obrekovanjem; nesnažno sem bil črnjen pred slovenskim narodom! Molčal sem in bodem. Meni je, kakor sem že izrekel, samo za stvar, ne za osobo, zlasti ne za svojo. Svoj list sem zagovarjal, a sebe ne. Meni je vodilo zlati izrek: „tout comprendre c'est tout pardonner: ako človek vse razmeri, ničesa ne zameri.“ In vodilo mi je beseda Regulova v zadnjem „Zvonovem“ listu, beseda, katero bi posebno gorko priporočal slovenski mladini, ko bi ji kaj veljal moj glas:

Svetó služimo sveti domovini!

Brez žale misli, brez žale besede pokladam pero iz čistih rok. Ako je morebiti kedaj kako pošteno dušo žalil ali pohujševal moj list, naj mi odpusti; moj namen je bil dober — po nepoštenih ne vprašam.

Dolžnost mi je in potreba, izreči tu serčno hvalo č. č. naročnikom in čitateljem, ki so imeli blago poterpežljivost z mojim listom — naj ne zamerijo, ako niso našli vselej v njem, česar so iskali — in slednjič gospodom, kateri so se svojimi spisi podpirali moj list, imén mi nij treba imenovati; pozná jih slovenski svet, in upam, ne zapiše jih, ker so se udeleževali preklicanega lista, kakor je zapisal moje, med slovenske — Eñjalte!

Ako bodo Slovenci res kedaj čutili potrebo literarnega lista, vedeli si ga bodo ustanoviti družega, boljšega, brez mene! Kadar pride, prvi ga jaz sè serčnim veseljem pozdravim.

Na Dunaji, 15. decembra 1870.

Jos. Stritar.

K a z a l o.

Pesmi.

	Stran.
Berta	197
Blagor	21
Boj se pesnika	198
Britanki	310
Cvet brez sadú	17
Cvetje	361
Čez gore	265
Déklici	49
Drobne presmi 1., 2., 3.	10
" " 4., 5.	27
" " 1., 2., 3., 4.	250
Emi	281
Kako je to hudo!	113
Kje sem bil?	71
Knezov sin	273
Ko sem tergal cvetje rož	153
Lesnike	295, 315, 325, 383
Ljubljansko polje	289
Lovska	1
Moje nade	169
Na dekletovem grobu	216
Na Jenkovem grobu	39
Na polji	321
Na sprehodu	225
Nekedáj — sedáj	—
Ne tožim	209
Njega nij	104
Novi most	337
Ogledi	241
Pagovor	129
Pod oknom	56
Poročilo	65
Po slovesu	265
Preširnovi trije nemški soneti poslovenjeni	351
Pri Jerneji	21
Prisega v maščevanje	129
Pri studenci	220
Prošnja	241
Ranjeni vojak	305
Romarska cerkev	34
Sanje	145, 161, 177
Senčnica	33
Siroti	103
Skerb	97

	Stran.
Slůka	49
Slovo	119
"	186
"	249
Solze	87
"	281
Spaněkaj mi, dete!	193
Spomin	113
S pomladi v gozdu	136
Svarilo deklici	81
Tebe ne dolžim	97
Tiel	182
V cerkev grede	379
Včera in denes	337
Visoka pesem	234
V kerčmi	321
V mraku	209
Vojak	216
Vojška. Slovo. Ave, Caesar, morituri te salutant	257
" Molitev pred bitvijo	258
Vse misli se verté ob tebi	81
V solzni dolini. Pri zibeli	6
" " Materina tolažba. Slovo	342
" " Solnčni žar. Moj up je šel po vodi! Na boj!	353, 354
" " Ujetnik. Boj. Po boji. Prepozno	369, 370
Z lasmi povito cvetje	120
Zora	193
Žensko orožje	87

Povesti resne.

Lipe	40, 56, 72, 88, 104, 120, 166
Moč in pravica	306, 322, 338
Zorin	2, 18, 34, 50, 66, 82, 98, 114, 130, 146, 162, 178, 194, 210, 226

V dramatični obliki.

Kita	371
Medeja	333
Pismo	354
Regulovo slovó	377

Obrazi iz narave.

I. Po zimi	6, 22
II. Golob	73
III. Kos	91
IV. Perva kita	134
V. Lipa	183
VI. Sternéno polje	214
VII. Nevžta	251
VIII. Na razhodu	278

Narodne pripóvėdke.

Brat in ljubi	235
Dva tatova	270

Povesti šaljive.

	Stran.
Doktor Bežanec v Tožbanji vasi	310, 327, 343, 358, 380
Pipa tabaka	217, 232, 242
Triglavan iz Posavja	258, 275, 290
Žila — premôgova	106, 123, 140, 170

Iz zgodovine.

Pravi uzroki francoske revolucije	38, 53, 69, 85, 102, 117, 198
---	-------------------------------

Pisma.

Pisma iz Rusije	25, 42, 137, 150, 229, 245
Popotna pisma	263, 282, 298, 368

Lepoznansko-ukoviti spisi.

Glasba	385
Literarni pogovori. 14, 30, 44, 63, 76, 92, 110, 126, 143, 156, 189, 205, 221, 238	253, 268, 287
O Vodnikovem rokopisu	300, 318, 334
Preširna na spomin	349

Šaljivo-ukoviti spisi.

Klasične podobe	11, 58, 153, 173, 186, 202
Pasji pogdvori	266, 284, 293
Pogovori iz Lukijana	204, 220
Sol (govor v veseli družbi)	28
Stôperv	362

Slovenski glasnik.

Na stranéh: 16, 47, 95, 127, 144, 160, 192, 223, 239, 255, 288, 304, 336, 352, 368	387.
--	------

Oznanila.

Čestitim naročnikom »Zvonovim«	288
Gospodom naročnikom »Pavlihe«	270
Našim čestitim bralcem in bralkam	192
Našim naročnikom	160
Naznanilo	16, 96
Opomba	48, 208, 224, 256
Oznanilo	112, 368
Prošnja	388
Vabilo na naročbo	96, 176
»Zvonovim« naročnikom. (Na kazalu.)	387

Listnica.

Na stranéh: 16, 32, 48, 64, 80, 96, 111, 128, 144, 176, 192, 207, 224, 240, 256,	320, 336, 368, 888
--	--------------------

Priloge.

K 3. in 4. listu je priložen: »Odgovor Dančel«

